

Délvidéki vérengzések: A köztudatban élő "sok tízezres" szám túlzó

Egy történész szerint eddig a délvidéki vérengzés ötezer magyar civil áldozatát azonosították

Egy, a közelmúltban lezárult kutatás alapján annyi már biztosan állítható, hogy Vajdaságban a délvidéki vérengzések kapcsán mintegy ötezer magyar vesztette életét. Ez ugyan még nem a végleges szám, de a köztudatban élő "sok tízezres" szám túlzó - mondta A. Sajti Enikő történész szerdán az MTI-nek.

A szakember a kutatással megbízott Újvidéki Tudományos és Művészeti Akadémia munkája nyomán azt hangsúlyozta: annyit már el lehet mondani, hogy "ötezer fölött lesz" az áldozatok száma, de hogy mennyivel, azt ma még felelőtlenség lenne kijelenteni.

A kutatásról A. Sajti Enikő elmondta: az Újvidéki Tudományos és Művészeti Akadémia feladata az volt, hogy lehetőség szerint a Vajdaság egész második világháborús civil emberveszteségét felmérje. A demográfiai kutatások kiterjedtek például a népesség növekedés elmaradására is. Próbáltak utánajárni annak is, hogy hány szerbet, horvátot, magyart, németet és zsidót irtottak ki. A kutatások 1941-1948-ig terjedtek, a civil áldozatokra koncentrálnak. Vizsgálták tehát a magyarok által végrehajtott razziák hatásait, a német megszállók-, a partizánok megtorlásait is. E kutatás alapján, a délvidéki áldozatok etnikai megoszlásban a legtöbben a szerbek voltak, majd a németek, zsidók, és magyarok következtek.

A kutatás eredményei nem azt számszerűsítik, hogy mennyi volt véglegesen az áldozatok száma, hanem azt mondják ki, hogy "máig ennyit tudtak azonosítani". Eszerint mintegy ötezer ártatlanul kivégzett magyar nevé tudták feljegyezni - tette hozzá.

Az ötezeres szám irányába hat A. Sajti Enikő szerint egy már korábban megismert úgynevezett OZNA-lista is, melyről a szinte egy évtizede megjelent könyvében egy újvidéki professzor, Alexander Kasas már beszámolt. Kasas azt írja, látta a OZNA (Odelenje za Zaštitu Naroda, vagyis Népvédelmi Osztály - a külső és belső ellenség elhárítására, 1944-ben létrehozott fegyveres testület) jelentéseit. Ezek az egységek kifejezetten tisztogató akciókat hajtottak végre, nemcsak a Délvidéken, de a Bánátban és Horvátországban is. Ezek közül a Vajdaságra vonatkozó úgynevezett likvidálási listát látta a professzor, mely szintén ötezer körülire teszi a magyar áldozatok számát.

A vajdasági magyar helytörténészek, akik a helyi kivégzettek névsorát igyekeznek minél pontosabban összeállítani, az eddigi kutatások alapján csaknem négyezer áldozat nevé tudták azonosítani. Fontos megjegyezni azt is, hogy a magyar adminisztráció és hadsereg délvidéki kivonulását követően a magyarok elleni megtorlásokban nemcsak a partizán egységek, az OZNA, de igen gyakran a helyi szerb lakosság, és az általuk létrehozott néppörség is részt vett.

A magyarok elleni szerb megtorlás valós dimenzióinak feltárását nehezítette és nehezíti mindmáig, hogy eddig nem volt kutatható a szerbiai levéltárak belügyi anyaga. Boris Tadić tavaly novemberi budapesti látogatásakor megállapodott Sólyom László magyar köztársasági elnökkel, hogy szerb és magyar történészekből álló közös bizottságot hoznak létre a második világháború idején elkövetett törvénysértések vizsgálatára. "Épp a két elnök találkozója kapcsán kaptunk arra ígéretet, hogy ez az anyag szabadon kutatható lesz" - mondta a történész az MTI-nek.

Az eddigi kutatások alapján úgy tűnik, hogy a magyar közvéleményben rögzült negyvenezres szám erőteljes túlzás - jegyezte meg a történész.

"A levéltárak feltárása és a további helytörténeti kutatások azonban, reményeink szerint, már a belátható jövőben lehetővé teszik a megtorlás valós dimenzióinak feltárását" - tette hozzá A. Sajti Enikő.

A. Sajti Enikő ezt az álláspontját legutóbb múlt szombaton fejtette ki Szegeden, ahol a délvidéki magyar népi 65. évfordulójára emlékeztek az Újszegedi Rendezvényházban. A rendezvényen A. Sajti Enikő mellett Stark Tamás történész is előadást tartott, s a résztvevők Forró Lajos - egy Szegeden élő, de a Vajdaságban született tanár - 1944-ben ártatlanul kivégzett nagyapja rehabilitálása érdekében másfél éve elindított precedensértékű perének lefolyásáról is értesülhettek.

Forró Lajos - aki már dokumentumfilmet is készített a Magyarokanizsán, Martonoson és Adorjánban történt magyarelles atrocitásokról - az MTI-nek múlt szombaton elmondta: másfél évvel ezelőtt fordult a szerb

bírósághoz, hogy 1944 novemberében ártatlanul kivégzett nagyapját rehabilitáltassa. Arra kérte a bíróságot, hogy mondja ki, a második világháború végén nagyapját a helyi hatalom ártatlanul hurcolta el és végeztette ki. Forró Lajos az eljárásról elmondta: szabályos tárgyalás zajlott le, "a szerb fél teljes korrektségével", a megoldások keresésével. Az ítélet ugyan kissé hosszúra nyúlt, hisz másfél évet kellett várni, míg 2009. december 31-én ügyvédje kézhez kapta a bírósági végzést. A szerb bíróság most kimondta azt is, hogy az akkor elkövetett bűnök háborús bűnnek minősülnek, ezzel elévülhetetlenek. Emiatt minél több ilyen eljárást kell kezdeményezni - hívta fel a figyelmet Forró Lajos, aki szerint ezzel Szerbia jelentős lépést tett az Európai Unió felé.

A második világháborúban, 1942-ben Újvidéken és a környező településeken vezetőik önhatalmú utasítására magyar katonák és csendőrök mintegy 3300-3800 szerb és zsidó embert gyilkoltak meg a szerb partizánok ellen indított razziában. A háború végén, 1944-45 telén a szerb partizánok bosszút álltak a délvidéki magyar lakosságon: az eddig helytállónak tekintett becslések szerint 30-50 ezer lehet az áldozatok száma. A tömeggyilkosságokat évtizedeken át elhallgatták az egykori Jugoszláviában.